

[Knuud Østergaard.]

bardementet i 1807 har ikke levnet meget. Københavns ældste hus, Helligåndshuset, foretager man nu tilbygninger til. I Bredgade skæmmes den smukke linje af et enkelt moderne hus, og bag Børsen dukker nu — som det er sagt — den store administrationsbygning op og skæmmer den fine profil.

De to hovedlinjer i lovforslaget: at skabe en statens bygningsfredningsfond og at udvide beskyttelsen af B-bygninger er tiltalende. Kriteriet for, hvilke bygninger eller øvrige i forslaget omtalte bygningsdele m. v. der overhovedet kan fredes, er nu, hvad ordlyden angår, ændret til sådanne, der har direkte arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi. Det siges, at man ikke hermed tilsigter nogen realitetsændring i forhold til den tidligere ordlyd: „kunstnerisk eller historisk værdi“. Det må vi drøfte nærmere i udvalget.

Det næste kriterium: at en bygning som regel kan fredes, når den er over 100 år gammel, ser vi meget gerne en ændring i. Der er ganske vist for os ingen tvivl om, at formuleringen betyder, at bygningen ikke behøver at være 100 år gammel, men vi mener, at denne bestemmelse bør smidiggøres. Ikke alene tænker vi på cirkusbygningen i København, som vi stadig håber kan reddes fra at blive stormagasin og altså forblive cirkus; det kan også berøre adskillige bygninger, der endnu ikke er skabt; men som kan blive udtryk for en epoke — lad os tænke os en Arne Jacobsen — som man vil være sikker på at bevare; en skønne dag vil bestemmelsen om de 100 år jo være opfyldt, og da kan det være for sent at redde dem. Vi ønsker som sagt en smidigere bestemmelse.

Den fond, der tænkes dannet ved et årligt tilskud på 400.000 kr., er ikke stor; vi skal dog nok vogte os for i disse momstider at byde over, men det er klart, at det er begrænset, hvad man kan opnå for dette beløb.

De i klasse B fredede bygninger vil få en større beskyttelse, og det er godt; men det er også klart, at der ved fredninger kan opstå konflikt mellem ejerens og det offentliges interesser. På det punkt må vi i udvalget have en nøjere redegørelse for, i hvilket omfang man først forhandler og efter denne lovgivning agter at forhandle

med ejeren. Det går heldigvis som en rød tråd gennem lovforslaget, at det vil være rigtigst at bevare bygningerne levende, altså med bolig eller virksomhed deri — de skulle da også nødig virke blot balsamerede. Om vore mange statuer her i landet kan man vist sige, at de virker lidt gravstedsagtige, omhyggeligt indhegnede af jerngittere, som var man bange for, at de skulle forsvinde i løbet af natten. Det ser man ikke mange steder i udlandet.

Jeg er enig i de af ministeren fremsatte synspunkter om ønskeligheden af at kunne frede gader eller bydele.

Kort sagt, vi tilsiger en positiv medvirken til lovforslagets fremme.

Svend Haugaard: Man skal ikke rejse ret meget uden for landets grænser, man behøver ikke engang at rejse helt til Zürich, før man bliver klar over, at vi målt med andre landes alen er forholdsvis fattige på historiske bygninger, og det gælder da især bevarelsen af karakteristiske bydele af historisk interesse. Så meget desto mere er der grund til, at det for alvor går op for os, at det er 11. time til at redde, hvad der ellers meget snart vil være fortabt. Der kan ikke være tvivl om, at der i befolkningen såvel som her i det høje ting er et enigt ønske om en meget vidstrakt fredning af historisk værdifulde bygninger. Et spørgsmål er da blot, om der kan blive enighed om at fremskaffe de midler, der er nødvendige for at omsætte ønsket til virkelighed.

Når den nugældende lov har kunnet blive omtrent 50 år uden at virke helt urimelig — dermed være ikke sagt, at den i de senere år har virket rigtig — så må det skyldes, at det virkelig var en foregangslov, men også at befolkningen — og her især de, der var ejere af de fredede bygninger — viede fredningen og ikke først og fremmest økonomien deres største interesse. Historisk værdifulde slotte, palæer og herregårde er i meget stor udstrækning blevet fredet, uden at det har kostet samfundet ret store beløb; på disse områder er det vedligeholdelsen, der trykker stærkt. I langt mindre udstrækning har der været foretaget fredning af byernes almindelige borgerhuse. Jeg har prøvet at lave en optælling, og så vidt jeg har kunnet regne ud, er der i hele København knap 150 klasse A-fredninger,